

א. צרפת ויהודי צרפת בתום המלחמה

הממשלה היראשוני של דה-גול, אשר הורכבה בספטמבר 1944 על ידי איחוד בין הכוחות הפוליטיים המסורתיים ותנועות המחתרת, נאלצה להתמודד עם שתי בעיות: השיקום והטהור. הטהורים שינו את פני המנגנון הפוליטי שלאחר המלחמה: המחתרת הטביעה בו את חותמה בצורה בולטת. פי נרביק מציין במקורו שאף על פי שאנשי המחתרת הפעילים היו בין אחרו אחד השניים מהאוכלוסייה הבוגרת, הרי שעלית וו שלטה באופן מוחלט בזירה הפוליטית בשנים 1945-1946.³ כל הדג הפוליטי הבכיר, ראשי ממשלה ושירים, מיזין ומשמאל, באו משורות המחתרת.

תופעה פוליטית נוספת המאפיינת את תקופה שלאחר המלחמה היא פריצת הדרך המשימה של מפלגות השמאל, המפלגה הסוציאליסטית המפלגה הקומוניסטית הצרפתית, בכחידות למועצות המקומיות באביב 1945 וככחידות לאספה המכוננת בסתיו. המפלגה הקומוניסטית הפכה בתקופה זו לאחת משלוש המפלגות הגדולות בצרפת.⁴ נוסלה חלק בממשלה עד מאי 1947. גם הכוח הפוליטי השלישי בחשיבותו, התנועה הרפובליקנית העממית (MRP), הורכב מתכני המחתרת. כך, כל המחתות הפוליטיים בצרפת – חסידי דה-גול, הסוציאליסטים, הרפובליקנים או הקומוניסטים – שאבו את כוחם מהשת"כוחם למחתרת. להפך זה (אף כי לא הקיף את כל דרגי המינהל) נודעה השפעה גם בחתום העצמאות. אם ב-1939, 46.2% מהעיתונים היוצאי לאור בידי הדייקנים והקומוניסטים, הרי שבתקופה הנידונה 47.8% היוצאי לאור בידי הסוציאליסטים והקומוניסטים, אשר אף כוו לתמיכה חלק נרחב מהעיתונות הבלתי מפלגתית.⁵

אלם צורכי השיקום הייכו במקביל פעולה למען בניית חדימת של אחדות. כדי להאיץ את תהליך הפיוס הלאומי, טושטשה תקופת ויש, ופרשנותו של דה-גול שלפיה נבעה מלחמת האחים מהכיבוש נחלה הצלחה. כך נוצר הדקע ליאבל שאינו נגמר, כדברי ד' רוסו.⁶ נוצרה אידיאליזציה של המחתרת, כך בכך עם ריבוי הקריאות לשכוח את העבר.⁷ אף היהודים נאלצו להדחיק את זכרון מאורעות השואה כחלק מתהליך שילובם מחדש בחברה הצרפתית.

באוקטובר 1944, עוד לפני שחרור המחתרת, פרסם גבריאל קרסל מאמר המציע ליהודים לללות בתום הדייפומ, מתינות בתביעותיהם. מאמר זה פורסם בעיתון טמונאזי קרטיין (*Témoignage Chrétien*) אשר בתקופת המלחמה גינה בחוקת, מהמחתרת, את הגזנות והאנטישמיות.⁸

בחוברת שפרסם ב-1945 העיד אנדרה וייל-קוריאאל (*Weil-Curie*), סוציאליסט אשר שהה בלונדון בתקופת מלחמת העולם ואשר אין לחשוד בו בלאומנות יהודית, על המרידות שעורדה דרישה זו אצל היהודים. וכל כהבי: אל מדרוש פמוכי את וכויותיה, ותי ניצול לרעה: אל תתהדר בעיטוריה, ותי התגרות, והוא מסיים: 'התנהג באופן ש"הצרפתים הטובים" אשר קיוו לא לראותך עוד ישכחו שתהר קיים.⁹

מורשת מלחמת העולם השנייה: הציונות בצרפת בשנים 1944-1947

דנה פתונסקי

ב-19 באוקטובר 1944 הציג יוסף פישר לפני הנהלה הציונית דו"ח שמשפטו המסיים אמר: 'מעולם לא הייתה התנועה הציונית בצרפת כה חזקה כפי שהיא עתה'. ניתן למצוא הוכחה בולטת לקביעה זו בקהל הרב שהשתתף באספות הציוניות בשנים 1946-1948 באולם מוטואליקה, אולם הישיבות הגדול והיקרותי בפאריס. ואכן, נראה שעד תום מלחמת העולם השנייה הגיעה התנועה הציונית בצרפת לשיא שגשוגה.

במאמר אתר הדגשנו את השינויים שהתרחשו בתנועה הציונית בצרפת במהלך הכיבוש הגרמני, הן במבנה והן בהחלטה רעיונותיה בחוגים שעד אז הסתייגו ממנה. התנועה הציונית, בדומה לתנועות אחרות יהודיות ולא-יהודיות בצרפת, עברה תהליך של ליכוד ואיחוד בזמן המלחמה, שאחת יזמה תנועת הנוער-הציוני. בעקבות איתן תמורות מניחות קיבלו התביעות הציוניות את תמיכת הקונסיסטוריה המרכזית והקומוניסטים, כאשר הוקם ארגון הקרריף (*Conseil Représentatif des Israélites de France*) אשר ייצג את היהדות הצרפתית על כל גווניה.²

האם קיים קשר סיבתי בין התמורות שחלו בזמן מלחמת העולם השנייה לשגשוג שפיישר מצביע עליו האם איתן התמורות היו זמניות או בנות קיימא וכיצד מצאן ביטוי מעשי בתקופת השיקום שלאחר המלחמה, במסגרת החברה הצרפתית ולאור המטרות של התנועה הציונית?

כדי לענות על כך, מצאנו לנכון להתמקד בתקופה קצרה, החל כחודשים שלאחר שחרור צרפת, שהיו תקופה בעלת חשיבות רבה, וכלה בקיץ 1947, שבו התרחשה פרישת אקסודוס (ייצאת אירופה תשי"ז). אכן, בהשתלשלות פרישת אקסודוס פעלו כל המנגנונים שהתארגנו בתקופה שקדמה לה ואשר ימשיכו לפעול בכל שלב ושלב, עד להקמת המדינה ואף מעבר לכך.

תפקידי המנהיגים המעטים שנותרו בערי השדה הצטמצמו בדאגה לחיי היומיום של היהודים שהמתינו לשוב לביתה.

בתקופה זו ידעו יהודי פאריז עוני ומחסור כפי שלא ידעו מעולם. כ-30,000 יהודים קיבלו סיוע.¹⁹ אלה ששבו לבתיהם מצאו שם דיירים חדשים והשתלכוחם החברתי והמקצועי ממדוש החדש היה קשה עוד יותר מאשר בעבר.

יתר על כן, הטיהור הביא אמונם לתמורות הנמרצות יותר של המינהל.²⁰ נוצר פער בין אף הוא לא גרם לשינויים בדרגים הנמוכים יותר של המינהל.²⁰ נוצר פער בין ההצהרות הרשמיות אשר הייבנו את החזרה וזכירת היהודים לבין מיעושים ההצהרות הללו, אשר היה כרוך בתמריכתן של שכבות רחבות יותר באוכלוסייה. החקיקה החדשה אשר נועדה להשיב את זכויותיהם ורכושם של היהודים שנפגעו בתקופת הכיבוש נתקלה בקשיים, ויישומה התנהל באיטיות.

אמנם החוק מדר'9 באוגוסט 1944 החיל מחדש את החקיקות הרפורמליות. סעיף 3 בחוק זה ביטל 'כל צל או חוק אשר קובעים או מיישמים אפליה מכל סוג שהוא המתבססת על היות האדם יהודי'.²¹ כ-14 בנובמבר 1944 התקבל חוק אשר הסדיר את החזרת רכוש היהודים, אך הנזאים אשר הקשו על ביצועו, וזאת כאשר מהומים, אם לנקוט בלשון המעטה, הגיעו לקצו באביב 1945.²³ יומה של הרפורמליים היסלה כמעט לחלוטין את התקווה שיוחזרו הדיירות המוקפעות לבעליהן. לפי אומדן מ-1951 רק מחצית מיהודי פאריז זכו לשוב לבתיהם.²⁴

נושא זה עורר המפרצות אנטישמיות רבות. אחת מהן התרחשה בסתיו 1944, כאשר בעקבות קבלת החוק על החזרת הרכוש היהודים הוקמו בחריסר ארגונים להגנת רוכשי הנכסים היהודיים.²⁵ עוד התפרצות אנטישמית אירעה באביב 1945, הפגנות אנטישמיות אידעו בעיקר כרבעים השלישי, הרביעי, האחד-עשר והעשירי של פאריז.²⁶

לאנטישמיות עממית זו התלוותה אנטישמיות נוצרית. ב-1945 התעורר מחדש הפלאמוט סביב אשמת היהודים במוח ישו, לאחר פרסום ספרו של ז'נאל רופ (Rops), ישו בתקופתו (*Jésus en son temps*). על תוכנו של ספר זה הגיבנו בפומבי אדמונד פלג (Fleg) וז'יל איזק.

יהודים רבים הגיבו על גל האנטישמיות בהתבוללות. וכך נותב 'י פישר ב'13 באוקטובר 1944: 'יהדות צרפת עברה שינוי, הסוגיה המפלגת אהנו איננה עוד שאלת ארץ-ישראל, אלא השאלה הטרגית אם עלינו להישאר יהודים; הוא מוסיף שההתבוללות איננה נחלת היהודים הצרפתים הוותיקים בלבד.²⁷

רבים המשיכו לשאת את הוהתם המזויפת מימי המלחמה. בד בבד, החלפת שמות יהודיים לשמות בעלי צליל צרפתי הפכה לתופעה נפוצה, אשר גונתה בחריפות בעתונות היהודית. 85% מכלל החלפת השמות בשנים 1803-1957 נרשמו בין

²⁸ 1945 ל-1957.

פרסומים אלו מותווים רק שתי דוגמאות מני רבות לתופעה רחבה ביותר אשר באה לידי ביטוי בחיי היומיום של היהודים. המנהיגים היהודים נתקלו לעתים תכופות באווירה זו במגעים עם נציגי הרשויות הצרפתיות. אחז מהם סיכום ואח במילים אלה: 'הממשלה איננה הפצה ולהכיר בקיומם בעיה יהודית נפרדת'. שכן 'השתדלנות כרגע מארבע שנות גזענות, כל חגריהם לחידוש'.¹⁰

אכן, היה הכרח להצדיק כל צעד שנבקט למען מטרה יהודית. לדוגמה, היה צורך להשיג תשובה הולמת למכתב שנשלח לוועד ההגנה הכללי של פאריז ב-23 באוקטובר 1944 על ידי שוויי (Chevaux), פקיד בכיר במינהל מחוז איזר וחקר בוועד הלאומי לשחרור (CNDL). במכתב זה טען, שביטוי שהחקיקה החדשה נטולה סממנים אנטישמיים, תקיפת ארגון הפועל להגנת היהודים מיותרת.¹¹

דוגמה נוספת היא ניסיון מצד ועד העליונות כמולו להביא לסגירת כתב העת רנסנס (*Renaissance*), אשר לטענת ועד זה עלול היה לעורר מחדש את האנטישמיות בשל התייחסותו לעם היהודי והזכרתו בפחרון הציוני.¹²

היהודים השלימו עם המוסכמות הללו תוך העלאת נימוקים המשמעים מוזרים תפחרון הציוני, וארגון היהודי הלוחם (OJIC) נאלץ פעמים רבות להמנון נגד ההאשמה שמטרתו היא להקים ארגון מחבדל או לטפח אידואולוגיה גזענית.¹³

טשטוש אירועי העבר, שנמשך אף לאחר הגעתם של ניצולי מחנות הנאצים למלון לוקסיה (Ludéa),¹⁴ התקבל ללא ערעור אצל היהודים, אשר היו מוטרידים בראש ובראשונה בבעיית השתלכוחם מחדש בחברה הצרפתית, מכתיה כללית וחברתית.

בתום מלחמת העולם השנייה, כאשר ערכו היהודים את מאון שנות העניוים ומחנות ההשמדה, התקבלה המונה קשה ומבאיבה. מעריכים שבמהם המלחמה נותרו בצרפת 180,000 יהודים, מתוך קהילה אשר מנתה 300,000 איש לפני המלחמה.¹⁵ תשעה-עשר מתוך שישים הרבנים שהיו רשומים בקונסיסטוריה המרכזית ב'1939 נשלחו למחנות ההשמדה או נורו. אישים בולטים מהארגונים השונים של קהילה זו נשלחו בקרונות החתומים למחנות המוות. לאישים אלו, כמו 'היינריך לואר (Bau), 'ג' הרמן, רייך למבר (Lambert), 'ל ברנרדיס ואחרים, יש להוסיף את שמוחיהם של קירכנות אין ספור מכל תנועות המחתרת, אשר אילו נותרו בחיים יכלו ליטול חלק בהרכבת ההגנה החדשה.

לאחר שחרור פאריז, לפי זפוט המתנגות מקובל מאוד ביהדות צרפת, חזרו לכירה מרבית היהודים שהתפורו באזור הדרום ולאחר מכן חיפשו מקלט באזור האיטלקי. מגמה זו היחה נחלת המנהיגים הוותיקים, אשר הקימו מחדש בסתיו 1944 את הארגונים שמלפני המלחמה.¹⁶ כמו גם המנהיגים החדשים, אשר צמחו בעקבות המאבק בגרמנים.¹⁷ כל 'גולי ערי השדה' הצטרפו לגל החוזרים לכירה למרות ניסיונות ועד ההגנה הכללי (CCD) לעודד אותם. אלישאר מקמוס.¹⁸

המלחמה בהסות הקומוניסטים, לא הניבו את התוצאות הרצויות. כסופו של דבר הקים ה-MNCR לבדו ב-1945 את המנועה נגד גזענות ואנטישמיות ולמען השלום

MRAP)³², גם המוסדות הצרפתיים לחצו להקמת נציגות מאוחדת, בטענה שכל אותם הארגונים מייצגים את אותו הציבור ועל כן אין הצדקה לריבוי התביעות להכרה. המשא ומתן ליצירת איחוד הנוער היהודי (UNJ), בעל הנטייה הקומוניסטית, לוועד הפעולה ואחדות הנוער היהודי (CAJUN), הוכחד בהצלחה רק בינואר 1945 וגם זאת בלחץ ארגון הנוער הצרפתי ה-FUJF, אשר סירב להכיר בשני ארגוני נוער יהודיים נפרדים.³³

לכסוף, בדומה להכרה הצרפתית בכללותה, שימש נושא המהמרה כמכה משותפת במגמת אחדות זו. ליהודים היה קל יותר מאשר לכל קבוצה אחרת להצטרף למיתום אחדות צרפת לאחר המלחמה. אכן, אלה אשר נותרו בחיים וטרו ואת על פי רוב לעוררות של לא-יהודים. בשורות המהמרה כאן היהודים כמגע עם אותה צרפת שאפשרה להם לא לאבד כל תקווה בהגעים הקשים של המלחמה, ואשר ופגמה עמה בכל הנאומים הרשמיים, טקסי הזיכרון למרד גוסו ורשה היו הזדמנות לכיטיי אחדות מרשימים ביותר.³⁴ נדחקו מהזיכרון פרשת דרייפוס ומשטר וישי. צרפת של המהמרה סימלה כעת את אמנופיציית היהודים.

ההיתוותה למחלת היא כראש ובראשונה דרך להשתלב מחדש בחברה הצרפתית, וכל זרמי היהדות נקטו דרך זו. אף נעשה ניסיון לשהר את המנהיגים היהודים ששיחופו פעולה עם משטר וישי. לצורך זה נשלח שאלון לפקידים לשעבר ב-UGIF (האיחוד הכללי של יהודי צרפת שנוסד בידי וישי ב-29 בנובמבר 1941 ביזמות הגרמנים), אך כסופו של דבר העניין לא עלה יפה.³⁵ הקומוניסטים היו חלוצי נטייה זו של הישענות על תרומתם למחלת. בפרסומיהם המהמריים משנת 1944 טענו שמאבק המהמרה היהודית מקנה ליהודים זכות לקבל מחדש את זכויותיהם בחברה הצרפתית.³⁶ גם הציונים כפרסומיהם השטופים, לה פר דטרובה, רנפנס, כאן מום (*Quand Meme*), דיווחו כאופן קבוע על עלילות קבוצת מחלת יהודית זו או אחרת.

בקיבלה היהודית עצמה נטו ארגונים שונים להציג את עצמם כנציגי כוחות המהמרה, וזאת מתוך שאיפה להקטבל כמנהיגים בעיני הקהילה ובעיני הרשויות הצרפתיות. בהקשר זה הפכה המתיחסות זו למחלת מנהיגים לכלי מפלג. כאשר הקומוניסטים ניצבו נגד הציונים,³⁷ היא גם באה לידי ביטוי. אם כי באופן פחות בולט, כריבוייה הפנפניות בתוך המהמרה הציוני עצמו, בין פדרציית האחדות היהודית בצרפת (FUSJF) לבין החברים החישיים מהארגון היהודי הלוחם (OJIC)³⁸ למעשה ביטא מאבק זה בקהילה היהודית את המחלוקת הפלילית בתוך החברה הצרפתית בין התנועות שלפני המלחמה ואלה שנוצרו במהלכה. לכסוף, הסתמכות זו על המהמרה עתידה היתה לחזק את המחנה הציוני, שכן

נראה אפוא שהיחסים בין צרפת ליהודים לא השתנו כמהותם בתקופה שלאחר המלחמה. זכויות היהודים הוחזרו אמנם, אך כבענה, ויהר עמן טושישו ארזעי העבר ותהליך ההתבוללות גבר.

הארגונים היהודיים בכלל, והתנועה הציונית בפרט, נאלצו לפעול בניסיונות אלה. התנועה הציונית בקרב יהדות צרפת

המתונים שההזכרון לעיל הטילו אילוצים על החברה היהודית בכללותה. למרות זאת אנו עדים לכינון מבנה מסודי חדש שבו מילאה הציונות המאוורגת תפקיד נכבד. ג. האיחוד המוסרי ומקום הציונות

הוכרנו ככל שבמהלך מלחמת העולם השנייה הוקמה נציגות מאוחדת של יהדות צרפת, שלוחה של ועד ההגנה הכללי והקומוניסטית המרכזית. עם תום המלחמה הצטרפה גם כ"י"ת, בראשות רנה קאסן, לארגון הקריי"ף שאמנתו נחתמה במאי 1944 ואשר בראשו עמד, מכוח תפקידו, לאון מייס (Meiss), נשיא הקומוניסטורה המרכזית.²⁹

בפנים הראשונה אפוא הציגה יהדות צרפת חזית מאוחדת. כמצעה הרשמי זכו התביעות הציוניות להכרה. אחדות, הכרה בציונות ופעילות פוליטית היו שלישת החידושים שאפיינו ארגון זה.

גם ארגוני הסיוע הסוציאלי התאחדו במאי 1945, עם הקמת הוועד היהודי לפעילות סוציאלי ולשיקום (COJASOR), אשר תקף את פעילות הסיוע של ועד העזרה לפליטים (CAR), פדרציית האגודות היהודיות בצרפת (FUSJF) ועד ההגנה הכללי (CGD). ה-COJASOR שיקף את הכרית שנוצרה בין ארגון צדקה ותיק, מוסד שעסק בפעילות חברתית וארגון אשר הוקם במהלך מלחמת העולם השנייה. נוסף למשימות השיקום שהזכרנו טייע ה-COJASOR בקליטתם של 35,000 פליטים בקירוב, אשר הגיעו לצרפת במשך שלוש שנים.³⁰

מגמת אחדות זו קיבלה עידוד גם מגורמים חיצוניים. הג'וינט, המקור העיקרי למימון הסיוע, הוא אשר עודד את הקמת ה-COJASOR.³¹ גם הקומוניסטים פעלו לעידוד האחדות, הודות למדיניות הכללית של המפלגה הקומוניסטית בצרפת באותה תקופה, אשר דגלה בחזירה לארגונים הקיימים כדי להשתלט עליהם מפתים.

אלו ניסיונות האחדות לא תמיד הוכחדו בהצלחה. שתי פגישות מוקדמות, אשר נעמדו להביא לידי איחוד שתי תנועות המאבק נגד הגזענות, הולגה הכינולאומיות נגד אנטישמיות (LIGA) והתנועה הלאומית נגד גזענות (MNCR) שנוסדה בעת

משמעותית והפגנת ציוניות פומבית – כל אלה יוצרים את החדוש הגדול של השנים שלאחר המלחמה.⁴² לסיכום, אחדות זו הייתה מקור עוצמה בעל משקל רב, אם כי ניכרו בה נטיות פילוג הולכת וגוברת. הנטיות הללו באו לידי ביטוי כמובן בזרמים בעלי אידאולוגיה מגובשת, ועל כן השפיעו גם על התנועה הציונית.

2. נטיות פילוג כורמים האידאולוגיים

הקומוניסטים והציונים המשיכו לפעול פחת או יותר במשותף בתקופה הנידונה, על אף העליות והמורדות המכריעים היטב בתולדות קשריהם ההדדיים. פעולה משותפת זו ניזונה מגל האהדה שזכו לו שתי התנועות הללו הן בקרב האוכלוסייה הצרפתית והן בקרב הנוגים היהודיים. אשר לציונים, הם נהנו מתמיכה שהעניק הקומוניסטים באותה תקופה לעניין יהודי ארץ-ישראלי.⁴³ נראה שהמחלוקת באו לידי ביטוי בעיקר אצל הצעירים, שנטו פחות לפשרות אידאולוגיות.⁴⁴ פעילי-ציון-האחדות בראשות מרק ריבלום הייתה הקבוצה השלטת בתנועה הציונית. הציונים-הכלליים שללו הנהגה זו, שכן דגלו בכיול המפלגות השונות כחוד המנהג הציוני.⁴⁵

גם הארגונים שהוקמו בידי הצבא-היהודי (AJ), שירתו פניו ואיטוף (SEB) – למבוגרים, להוביל מה-SEBE – לילדים) ו-SCDI, לקו על הנהגה וסרבנו להצטרף לפדרציה שתמשיכה להיות הצי המרכזי של התמיכה הציונית, כפי שהיתה לפני המלחמה.⁴⁶

אך ניתן למצוא את ביטוי הפילוג הבולטים ביותר בארגון שהוא, ללא ספק, המקורי ביותר שנוסד במהלך המלחמה, תנועת הנוער-הציוני (MJS). המחלוקת החדשה, שהחלו לצדד בכך לקראת סוף מלחמת העולם השנייה,⁴⁷ כוסאן חריפות בפגישת פעילים שתקיימה בארצות-ברית, בדצמבר 1944, בהשתתפות כחמישים איש.⁴⁸

פשרה ראשונה התקבלה בקונגרס הרביעי של תנועת הנוער-הציוני במאס 1945: שמירה על האחדות בד בבד עם קיום סיעות אידאולוגיות.⁴⁹ בקיץ 1946 הסתיימה תהליך המפדד וכל תנועה החלה לפעול באופן עצמאי. האם נבע הדבר מהתערבות שליתו-ישראלית כן טען פישר באונו ד' בן-גוריון באביב 1945. אך ייתכן גם שהיה בכך כדי להעיד על זיהולך נורמליזציה⁵⁰

החלוקת הפנימית הללו השפיעו לרעה על הטיפול באחת הפניות הקשות של השנים שלאחר המלחמה, הזוהרת הילדים היהודיים לקהילה. בעיה זו הייתה בראש מעייניהם של כל הארגונים היהודיים, וכמובן גם של הציונים. קשה, ואולי אף בלתי אפשרי, לאמוד את מספר הילדים שפוזרו אצל משפחות ניצרייות ובמסורות נוצריים. חשוב היה עתה לקבץ אותם ולזאוג להם בהעדר הוריהם, שנספו ברובם במחנות ההשמדה. מכל מקום, מדובר כאלפי ילדים, אשר היו נושא למשא ומתן בין ארגונים מתחרים.⁵¹

תנועת המחתרת בצרפת וזוהת עם תנועת המרי היהודי בארץ-ישראל. תהליך הדרגתי זה התחיל בשימת דגש על הרומח ארץ-ישראל למאפי המלחמתי של בעלות הברית,³⁹ והסתיימה כזוהת רעיונית מחלשת בין שתי תנועות המחתרת שהזוכרי. אף העיתונות הצטרפה למגמה זו. ניתן להעריך את הצלחת ההקבלה בין שתי התנועות מתוך הצהרתו של פרנסואה מיטראן, דובר הממשלה הצרפתית בתקופת פרישת אקסודוס:

אלפי האנשים הללו נמצאים, ככלות הכול במצב כמעט זהה למצב שבו היו נתונים אחרים מאתנו לפני כמה שנים, שכן הם נוקטים אמצעים בלתי חוקיים בעליל כדי לזכות כארץ שבה יוכלו לחיות כפיטחון.⁴⁰

את הביטויים המתשתים להקבלה בין שתי המחחרות הוא השינוי בכוחות העיתון קאן מס החל מ-1947, כך שבמקום המשפט קאן עם הפיע במחחרת מאז דצמבר 1943 הודפס ציטוט הנוגע לארץ-ישראל.

ואחרות אשר באה לידי ביטוי בהסתמכות כללית על העבר המחחרתי התבטאה בתמיכה משותפת בעמדת היהודים בארץ-ישראל, בהאם לערכים החדשים שבהם דגלה החברה הצרפתית בתקופת שלאחר מלחמת העולם השנייה.

ואכן, ההבטאותיות הרשמיות של יהדות צרפת כללו הרגשים אשר לא ניתן היה להעלותם על הדעת בתקופה שלפני המלחמה. ההצהרות הללו מעדות באופן חד משמעי על סוג חדש של מיליטנטיות אשר משתקפת באופן טבעי בתמיכה בציונות. מ' שוורץ, הרב הראשי ליהדות צרפת, לא היסס להצהיר באביב 1945, לפני ועדה מיוחדת שהוקמה ליד משדד החוף כדי לטפל בענייני היהודים, את הדברים האלה:

יהודי צרפת לא זכו במהלך מלחמה זו להגנה שדיני זכאים לה, והם חשו שהרשויות הציוניות נטשו אותם. הם אינם מסתייגים עוד מהציונות כפי שהיה הדבר בעבר, מעתה הם רוחשים לחנועה זו אהדה אמיתית ופעילה.

גם לאון מייס, נשיא הקונוסטיטוריה המרכזית והקרייף, הצטרף לדעה זו וביצורון הדברים של הפגישת שתקיימה ב-28 באפריל 1945 נאמר:

יהודים הצרפתים, שראו עצמם עד עתה כחלק מהאומה הצרפתית, נוטים כיום עקב הנסיבות, להזק את קשריהם עם הקהילות היהודיות בארצות אחרות... אם מגמה זו תימשך, יהיה עלינו להתמודד עם כעיית מעוט חדשה, עם כל הכורך בכך.⁴¹

פניות של משלחות יהודיות לרשויות הציוניות לטובת הציונות, הצהרות חד

למעט ה-OSSE אשר נחשב לינייטראלי, ואשר סירב לקבל על עצמו מדיניות שתבא להגירת הילדים.⁶² א מניקובסקי התנגד לפעולות הצינונים בטענה שהם מנסים לחטוף את הילדים כדי לקחתם לארץ-ישראל.⁶³ הצינונים, מצדן, האשימו את ה-SERRE בכך שהוא מעניק לילדים חינוך כלתי עקבי. במאמר בלה פו רטרובה נטען, שהילדים הללו לא הפכו ליהודים המודעים ליהדותם וגם לא לצרפתים אלא ניצחו את זמנת היהודי הישן, אשר שורשינו בפולין, הקשור לתרבות היהודית באמצעות היידיש בלבד. קשר זה, מוסף המאמר, הוא מלאכותי ובלתי מספק כאשר מלובר בילדים החיים בצרפת ואשר מתוכניהם אינם מתכוונים לערוד את הגירתם.⁶⁴

מובן שהחילוקי הערות הללו מנעו את אומצתה של מדיניות עקיפת ומאוחדת אשר באמצעותה ניתן היה אולי להחזיר לחיק היהדות ילדים נוספים שגדלו במשפחות נוצריות. אך קשה למחוק חילוקי דעות כה עמוקים כאשר מדובר בילדים המייצגים את העתיד. כל פשרה אידיאולוגית אשורית בזהות, אך בהנאי שהעתיד לא ייפגע.

3. עוצמתה וחלשותיה של התנועה הצינונית בצרפת
 צביל הפעילות שלנו יאפשר לנו, ברגע המתאים, לא רק לסכם את הפעילויות שפעלנו, אלא אולי ליצור ארגון טוב יותר, מאחז יותר, אשר מקיף שכבת צעירים רחבה יותר מזה שלפני המלחמה.⁶⁵ כתב י פישר בדו"ח מאוקטובר 1942, כאשר מלחמת העולם השנייה הייתה עדיין בעיצומה.

אין ספק ששכבת הצעירים רחבה זו אינה הייתה קיימת, והדינמיות של תנועות הנוער, שניתן למצוא את שורשיה בתקופה שלפני המלחמה, גבדה כמהלך המלחמה עצמה.⁶⁶ אכן, תנועות הנוער הצינוניות היו מוקד כוח, והדבר בא לידי ביטוי בנוער-הצינוני על אף ההתפלגויות שהזכרנו, וכארגון הצופים-היהודים בצרפת (EIF). אשר המשיך להעמיד את תפקידו החינוכי בראש סדר העדיפויות שלו – חינוך יהודי ובער ארץ-ישראל – כדי לא להתייב לילדים כחירה אידיאולוגית, אף על פי שמרכיב מנהיגי התנועה היו ציונים.⁶⁷ אולם עוצמה זו לא הצמיחה תנועה חלוצית ראויה לשמה. ההשקדות שהוקמו לא הקיפו מעולם יותר מאשר כמה עשרות אנשים כפי שהודה פול זיניבסקי בוועידה הלאומית של הנוער-היהודי בצרפת, שנערכה במלנברדון (שבמחוז ז'יר) בספטמבר 1947: 'הנוער היהודי לא נהר בהמוניו לארץ-ישראל'.⁶⁸

גם בקרב המבוגרים לא הייתה נהירה המונית ומכחינת העלייה כפועל התנועה הצינונית בצרפת החאפינית בחלשה.⁶⁹ עם זאת לא ניתן להעלים מהפעילות הענפה של תנועה זו במישור הפוליטי ומהסיוע שהעניקה למוסדות היישוב אשר פעלו במחמרת להקמת המדינה.

אלם במגיעיה עם הרשויות הממלכתיות היו הארגונים היהודיים מאוחדים בתביעתם לקבל לידם את הילדים.⁵² הצינונים התנגדו לצעדים שנקטה הממשלה בנושא זה. כבר בינוי 1944 דרשו הרשויות הצרפתיות באלג'יריה, לשווא לחזור לצפון-אפריקה את הילדים בעלי האזרחות הצרפתית, אשר הועברו במחמרת לפורטוגל ושקונגורס היהודי העולמי הכין את נסיעתם לארץ-ישראל.⁵³ הממשל החוקי המבטא עתה בצו מאת המשורר לענייני אסירים, מגורשים ופליטים, אשר קבע את אפטרורפסות המדינה על ילדי אלה שגורשו מטעמים פוליטיים או גזעניים, בין שהיו צרפתים ובין שהיו רויים.⁵⁴ בקיץ 1946 נחתם בתיוון מ' ירבילום הסכם בין ממשלת צרפת לבין ממשלת פולין, כדי להבטיח את המעבר ודרך צרפת של אלפים ילדים יהודים. מנובמבר 1946 עד אפריל 1948 הוענקו 1500 אשרות לארץ-ישראל לילדים הללו.⁵⁵

אלם התגלעו חילוקי דעות אחרים, כשל שיקולים הומניטריים לכאורה. במרכז מחלוקת זו עמדו רשויות הכנסייה, עוד בטרם התעוררה הסערה באמצעי התקשורת בעקבות פרישת ילדי פינאלי (Fimally) בתחילת שנות ה-50 הארגונים היהודיים היו מאוחדים במחאתם, כאשר התפרסם בעיתון ליברסיון (Libération) מ-30 בדצמבר 1945 מאמר שבו נחבעים הארגונים היהודיים להשאיר את הילדים עד הבגרות במוסדות או במשפחות הנוצריות שדאגו להם במהלך המלחמה.⁵⁶ כן מזו כאשר אותה תביעה הושמעה בידי הכומר רי"ע בראון בתחילת קיץ 1946.⁵⁷ הארגונים היו מאוחדים אמנם במחאה, אך לא בשעת פעולה. אכן, העתיד שהיה צפוי לילדים שהארגונים הללו הצליחו לקבל לידם היה חלוי באופי הארגון.

הארגון אשר נטל על עצמו את האחריות למספר הרב ביותר של ילדים, ואשר אף תרם להצלתם כמהלך המלחמה, הוא ארגון הסייע לילדים (OSE), בראשות אג'ן מינקובסקי.⁵⁸ לאחר השחרור קבע השירות לפינוי ואיסוף ילדים, SERE (אשר העביר לספרד מאות ילדים שנשלחו לאחר מכן לארץ-ישראל) את מושבו בפאריס, וב-27 בינוי 1945 הפך ארגון זה בראשות לוסיאן לופלין לארגון ה-OPEL – המפעיל להצלת הילדים היהודים.⁵⁹ לבסוף, הקונגרס של האיחוד היהודי למרי ולעזרה יהודית (UIRE), בשליטת הקומוניסטים, שהתכנס ב-14 וב-15 באפריל 1945, החליט על הקמת כתי ילדים משלה, באחריות הוועד המרכזי לילד (CCE) שהוקם למטרה זו.⁶⁰ לא חסרו היכונים בין הארגונים השונים הללו אשר מטרתוהיהם האידיאולוגיות היו שונות ואף מנוגדות.

כבר באפריל 1945, במהלך עבודת ועדת החקירה לעניינים יהודיים שהוקמה ליד משרד החוץ, היה זה י' פישר שמונה לערוך חזכיר המסכם את עמדת יהדות צרפת בנושא ארץ-ישראל.⁷⁰ בפברואר 1946 הצגו נציגי הצינונות הצרפתית באופן רשמי את התביעות הצינוניות לפני ועדת החקירה האנגלו-האמריקנית לנושא ארץ-ישראל.⁷¹

הקמת האיחוד הצינוני צרפתי במארכ 1947⁷² סימנה מפנה ורצון לתמוך באופן החלטי יותר בעמדה הצינונית; לצד הפעילות הפורמלית והבלתי פורמלית במסגרת הקר"ף, נוספה עמה פעילות אשר הונהגה תחת הדגל הצינוני.

בוצעו המכרעים – פרשת אקסודוס בקיץ 1947, החלטת החלוקה בסתיו 1947 וההכרה במדינת ישראל – פעלו כל המנגנונים הללו כמכונה משומנת היטב.⁸¹ אך ללא תמיכה דעת הקהל הצרפתית הפעילויות הללו לא היו נושאות פרי.

2. דעת הקהל הצרפתית

כחודשים הראשונים לאחר המלחמה עדיין לא מילאה הצינונות תפקיד בדעת הקהל הצרפתית. ד' ברגוריון קושרי חוסר החעניינות זה להעמקת האנטישמיות באותה תקופה.⁸² רק מאוחר יותר, כאשר האירועים במזרח-התיכון הפנו את הזקוקים לענייני יהודי ארץ-ישראל וכאשר הצינונות החלה לדווח באופן קבוע על האירועים הללו החל בקיץ 1946, חדרה הצינונות לתודעת דעת הקהל.⁸³

לאור הלכי הרוח החודשים בקרב העיתונאים ולאור העמדה המרכזית של זרמי המחשבה השמאליים, אין לתמוך על כך שבאופן כללי הייתה אורורה של עוינות כלפי האנגלים (מסיבות פוליטיות) ואהדה ליהודי ארץ-ישראל (מסיבות הומניטוריות).⁸⁴ אווירת אהדה אפשרה לצינונות הצינונית לבטא בפומבי את הרעיונות הנוגעים ביותר. עיתונות זו תמכה מאוחר עם בעלייה 'בלתי-לגיטימית', המכונה גם 'חופשית', לארץ-ישראל בשם כלל היהדות הצרפתית.⁸⁵ נציגי ה'הגנה' פרסמו בגאווה מעל דפי העיתונות הזו את נהוגי ההגירה המתחרתית,⁸⁶ ולא היססו להכריז על פאריס כמרכז הפעילות הצינונית של אירופה כולה.⁸⁷ תמימות דעים זו בין הצינונות הצינונית, הפעילות היהודית ודעת הקהל הצרפתית בכלל הגיעה לשיאה בקיץ 1947, בימי פרשת אקסודוס.

עיקר הקשרים היו בורם הסוציאליסטי אך גם לאמצ'ל היו קשרים משלו בממסד הצרפתי: מוריס פאג'ז (Pagez), מנהל התקנון במשרד הפנים או ז'וזף בידן.⁸⁸ אך לאצ'ל נודעה השפעה בעיקר על דעת הקהל. הליגה הצרפתית לארץ-ישראל חופשית, הסניף הצרפתי של הוועדה הצרפתית לשחרור לאומי, הדוגלת בעמדות האצ'ל, אשר הוקמה בדצמבר 1946, האליחה לגייס מספר בלתי מבוטל של אינטלקטואלים מכל החוגים, בעיקר בשל ההבטחה שנעשתה בין יהודים לעבריים. הבטחה זו קסמה לאלה אשר חששו מכל ביטוי של אומונות יהודית, ז'אן פול סארטר, אשר פרסם באותה עת את ספרו הרהורים כשאלה זוהררית

ג. הצינונות והפעילות הדיפלומטית-פוליטית

במאי 1945 הגדיר ברגוריון את גיוס הממשלה ודעת הקהל בצרפת לענייני הצינונות כאחת המטרות העומדות בראש סדר העדיפויות הלאומי.⁷⁰ כבר באוקטובר 1944 הייתה זו המשימה הראשונה שנטלה על עצמה ההסתדרות הצינונית בצרפת בראשות נשיאתה, י' פישר.⁷¹

1. הפעילות הפוליטית

הגשמת מטרה זו התאפשרה הודות למגעים הפוליטיים והאישיים שנקשרו במהלך המלחמה. הצינונים זכו באהדה אנטי דה-גול בשל היותם בין הראשונים אשר הכירו בתנועת 'צרפת החופשית' ומשום שנקטו יוזמה שהביאה-לידי מיסוד מהיר של שיחוף הפעולה בין שתי התנועות כמשך כל שנות המלחמה.⁷² הסופר היהודי אלבר כהן היה המגלמות קשר זה בלונדון.⁷³

הקשרים החשובים ביותר נוצרו ללא ספק עם הסוציאליסטים. את החוליה הראשונה ברשת זו היוו ד' ברגוריון ומרק ירבולום אשר הפך לאיש אמונו של ברגוריון במישור הפוליטי.⁷⁴ החוליה השנייה הייתה קשרי מ' ירבולום עם ה-SFIO (הסניף הצרפתי של האינטרנציונל הסוציאליסטי, כלומר המפלגה הסוציאליסטית), אשר החלו להיווצר לפני המלחמה והתחדדו במהלך הכיבוש, בעיקר הודות לתמיכה הרוחנית והתומכת שהעניק ירבולום למפלגה הסוציאליסטית.⁷⁵ נתון להבין את חשיבות הקשרים הללו בהקשר של הפופולריות וההשפעה הפוליטית אשר נודעו לזרם הממשלבי הסוציאליסטי באותה תקופה, כפי שכבר הזכרנו.

המגעים הללו אפשרו התפתחות אסטרטגיה מנוגת, החל בשחרורנו אישית, בלתי רשמית, המבוססת על יחסי ידידות (בין בלום, בלומל, ירבולום, קלטה מאיר, יוסף פישר ואחרים), דרך מגעים רשמיים למחצה וכלה בצינונות רשמית.

הנימוקים שהעלו הצינונים כדי לזכות בתמיכה הקוללת הפוליטיים הצרפתיים התבססו בראש ובראשונה על שיתוף הפעולה שהתפתח במהלך המלחמה והתקווה להמשכו. אלהם נוספו נימוקים הנוגעים באופן ישיר יותר לאינטרסים הצרפתיים. בניגוד אפשרות שמירה על מעמדה של צרפת במזרח-התיכון, אשר נשקפה לו סכנה רצינית בשל השאיפות הכריזיות, שותפות ואינטרסים הצפויה בין שתי מדינות המיעוט לבנון הנוצרית וארץ-ישראל היהודית, אפשרויות פיתוח המרכוז והשפה הצרפתית בעזרת המדינה היהודית, ולכסוף רמזים על האפשרויות הסמוכות בתחום בין התנועה הצינונית לדעת הקהל בארצות-הברית ובקנדה.⁷⁶

2. התפתחות הקיבוצים קסמה לסוציאליסטים.

בשנותיהם כהתגלמות השאיפות הסוציאליסטיות.⁷⁷ הודות לנימוקים הללו מילא הורם הצינוני הצרפתי תפקיד חשוב בתוך הקר"ף, אשר שלח בעת הצורך משלחת רשמיות לרשויות, כדי לתמוך בחיביעות הצינונית.

זו מסרו לסוכן גרמני (אשר הציג עצמו כסוכן שירותי הכיין הכריטיים) חכונת שאמנתו שעיקרה הכרה מטעם משרד המלחמה הכריטי בארגון היהודי הלוחם כהתארגנות יהודית לאומית, תחת השם 'לגיון אוטונומי יהודי'. לגיון זה אמור היה שישה חודשים לאחר מלחמת העולם השנייה, להישלח לארץ-ישראל בחסות הממשלה הכריטיית.⁹² הסוכן שאול פולר, ששמו האמיתי היה קרל רפייין, הוביל את הכרי הקבוצה לא ללונדון אלא למרתפי הגסטפו, משם למחנה דרנסי, ולבסוף למחנות ההשמדה.⁹³

אולם במקביל, ביולי 1944, שהה דיקה יפרויקין בספרד כדי לנהל מגעים עם הסוכנות היהודית. המגעים הללו הביאו לידי חתימת הסכם ב-22 בספטמבר 1944,⁹⁴ שעל פיו הועמד ה-OJCF תחת סמכותה של הסוכנות היהודית.

רבים מבין הכרי הצבא-היהודי אמנם חפצו לחזור לחיים רגילים לאחר השחרור,⁹⁵ אך עובדה זו לא רפתה את ידיי של פולנסקי שדבק במטרותיו העיקריות. כאקטובר 1944 הוא משיל על ארגונו משימות כרוזות ביותר: ארגון עלייה ב', העלאת ילדים שהוריהם נספו בשואה וארגון הלגיון הארץ-ישראלי.⁹⁶ סיום המלחמה תייב כביכול את פירוק הארגון המתחתי. בדצמבר 1944 התכנסו קציני הצבא-היהודי, ול' לובלין הציג להקים שני ארגונים במקום הצבא-היהודי: אחד רשמי, תחת השם המתודות וחיקי הלוחמה והמתחמת היהודים של צרפת,⁹⁷ האחר מתחתי, שמטרתו לקדם את הקמת המדינה היהודית בארץ-ישראל ולהגן על הכבוד והאזרחותם היהודיים בגלות. ארגון זה יעמיד עצמו לשירות התנועה הציונית וייתן קשור באופן הדוק להנהגה. בראש סולם העדיפויות של ארגון זה הועמדו המאמצים להביא לעלייה המונית בלתי-ליגלי לארץ-ישראל.⁹⁸

2. הסוכנות היהודית בפאריס

בינואר 1945 שלחה הסוכנות היהודית את נציגה, דוד שאלחיאיל, לפאריס.⁹⁹ שם החל שאלחיאיל לארגן את העלייה החוקית ולאחר מלחמת ההכנות והיכולת של הציונים בצרפת. במקביל כחן את המאמצים הטכניים שיאפשרו לארגן את המשלוחים הראשונים. אולם כמתחצת מארס 1945 הוא שולח דו"ח פסימי למדי בנוגע לסוגיות הללו.¹⁰⁰

במאי 1945 מגיע דוד כרזוגריון לפאריס ופגש עם אנדרה בליסל, ממנו הוא לומד להעריך את אפשרויות ההשפעה בחוגים הפוליטיים, ועם מרק ריבלום אשר אותו הוא מתאם את עבודתו שליוח הסוכנות היהודית. מלבדו הוא פוגש את פול וחבריו מהצבא-היהודי, מופתע לטובה ומיד מגייס אותם לפעולה. בהגיעו ללונדון באוקטובר 1945, סיכם דוד כרזוגריון את שהייתו בפאריס כך:

הדבר החשוב שנמכר לי בפריס הוא אפשרות עלייה ג' - אם כי הקשיים המעשיים עצומים: אמון, רכישה, העברה, קשר, אולם אין הדבר מן הנמנע.

(*Reflexion sur la question juive*), היה אחד הבולטים בין האינטלקטואלים הללו.⁹⁸ החל ב-31 במארס 1947 פרסמה הליגה כתב עת דו-שבועי, לה ירופטו (La Riposte), שתוצתו נעה בין 10,000 ל-15,000 עותקים.

באותה תקופה השמיע לה פר רטרופר, אשר ייצג את הציונות הרשמית, מתאות נגד התעמולה של הליגה. הליגה נדחקה באופן טיפי לשוליים בשל עמדותיה נגד החלוקה בנובמבר 1947, אך לא ניתן להתעלם מההפקיד המרכזי שמילאה בגיוס חוגים אשר בלעדיה היו ככל הנראה נשארים אישיים לציונות.⁹⁹

כל הגורמים שהתוכרו לעיל, כגון שותפות פוליטית, אהדת דעת הקהל, יציבות ועוצמת התנועה הציונית, חכרו יחד להכשיר את הקרקע לפעילות מתחרות בהיקף נרחב. פעילות זו היא אחד מההישגים הבולטים של הציונים בצרפת בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה.

ד. הפעילות המתחרות

בנושא זה יש לציין גורם נוסף והוא מדיניות הסוכנות היהודית. פאריס הפכה תור חודשים אחדים למוכו העצבים של הפעילות המתחרות של הסוכנות היהודית שנועדה להביא לעליית יהודים רבים ככל האפשר לארץ-ישראל, ככל האמצעים, חוקיים ובלתי חוקיים. כמו גם לרכוש נשק ולהכין את החיילים לעתיד אשר ייקראו להגן על המדינה שבדרך. מכלול סיבות גרם לכך, ביניהן מקומה הגיאוגרפי של צרפת והעובדה שכבר הייתה חשתית להגשמת המטרות הללו, אך הפיכת פאריס למרכז הפעילות נבעה בראש ובראשונה מהחלטת רשויות היישוב. תחת הנהגתם נעשתה פעילות זו.

1. הצבא-היהודי בתקופת המלחמה

ראוי להזכיר כאן ארגון מקורי בהחלט, הצבא-היהודי (AJ), אשר שינה את שמו בסוף המלחמה לארגון היהודי הלוחם (OJCF). הצבא-היהודי הוקם במחמת ב-1941. סביב לדרד קנט, א' פולנסקי (פול) ול' לובלין התקבצו ציונים מכל הזרמים. המטרות שלהם היו מגובשות מאוד: לשמור על העמדה הציונית, להגן עליה כנגד האויב, לתמוך ברעיון הקמת מדינה יהודית, לגייס למלחמה על הקמתה מספר הולך וגדל של אנשים ולחקים כוח יהודי מוזן להגנה על הרעיונות הללו.⁹⁹ המשימות שנטלו על עצמם במהלך המלחמה והיקף גיוס החברים, שהתאפשר בעיקר הודות להסכמים עם הארגונים הציוניים האחרים או ארגונים דומים, היו עכור המהיגים מיעין הקדמה בלבד לפעולה האמיתית. בשנת 1944 נערכו שני ניסיונות כהכנה לתקופה שלאחר המלחמה. הניסיון הראשון נכשל והביא לידי מעצרת של כל הקבוצה הפאריסאית של הצבא-היהודי בידי הגרמנים. נציגי קבוצה

לפי מלחמת העולם השנייה נאבקו הציונים והקומוניסטים, ובמידת מה גם הבונים־סיים, על אהדת המהגרים היהודים. המלחמה ותוצאותיה אכן הביאו להעמקת זירת מאבק זה. עתה ניסו שני הצדדים לזכות גם באהדת הקהילה היהודית הצרפתית הוותיקה.

אך כאשר ביטאו יהודי צרפת את תמיכתם ברעיונות הציונות, הם ייצגו בכך את עמדת דעת הקהל הצרפתית הכללית, ולכן לא סיכנו בכך את הישגי האמנסיפציה. אמנם חלה תמורה חלקית בתפיסת זהותם העצמית, אך לא מדובר עדיין בשנייה מהותי.

הערות

1. ארכיון ציוני מרכזי (להלן: א"צ), Z/410.300.
2. ראה מאמרי בספר זה: 'הציונות בצרפת בתקופת מלחמת העולם השנייה', פ. נוביק *Novick, L'épuration française, 1944-1949*, Paris 1985, p. 182. כותב במיוחד כי 'השירותי במלמט, באופן יחסי, ומכר יותר מאשר בכל החתומים האחרים'.
3. מפלגה זו מהגילית כחשובה ביותר בחירותיה שהתקיימו ב-10 בנובמבר 1946.
4. כוחם של הירודיקלים והימין ירד ל-12.7%, נוביק (לעיל, הערה 3), עמ' 196-197.
5. H. Roussou, *Le syndrome de Vichy, 1944-1988...*, Paris 1987.
6. שם, עמ' 25-71.
7. G. Marcel, 'L'endemain de persécution', *Témoignage Chrétien*, 21.10.1944.
8. p. 1 מצוטט לפי רוסו (לעיל, הערה 6), עמ' 135.
9. A. Weil-Curiel, *Règles du savoir-vivre à l'usage d'un jeune juif de mes amis*, Paris 1945, p. 33.
10. סימון לייט לייט פיישר, 21 בספטמבר 1944, ארכיון יד ושם, תיקי יוסף פיישר, תיק 2.
11. שותי (Chavanis), ארכיון יצחק ל. CGD בפאריס.
12. ארכיון מולונסקי III/6 D: II bis. מכתב מוד-30 באוקטובר 1944 ששלח מנהל ריגמס לממונה על המידע בטולון, בלשורה לכקשה זו.
13. ארכיון מולונסקי A 3/14 D, מכתבים מה-15 בנואר 1945 שנשלחו לריגאל מאייר, עמנואל ד'אסטייה ומנהיגים אחרים בתנועות המחאה המוכרות כרי שיינרד ב-ONC; מעולם לא תמצנו להקים תנועה יהודית בדתליות. הניסיונות, המשטר בתקופת המלחמה הביאו אותנו לריי הקמת ארגון מחמת זה, ראה גם: *ONC n'est pas raciste*, *Renaissance*, 24.11.1944.
14. רק ב-1954 נקבע יום לציון הגירוש וההשמדה, רוסו (לעיל, הערה 6), עמ' 361.

והעיקר ישנו: ראדם ורצונו. הנוער בממונת ואנשי AN כצרפת בהדרכת בחוריינו מתארץ מצבינים לכך.¹⁰¹

ואכן, חמת הנהגה זו אורגנה תשתית רחבה שהסתמכה במקביל על הקשרים המינהליים והפוליטיים שהזכרנו ועל הארגון שפולונסקי המשיך להפשיג. למרות התיכונבים בין שליחי ארץ-ישראל והמנהיגים המקומיים,¹⁰² הפך שיתוף פעולה זה את פאריס לכירית המטה הכללי של המאבק, המרכיזה את כל פעילויות הכרזות ממתנות הפליטים, את עלייה ב', עלייה ג' ועלייה ד' ואת פעילויות הרכש.

3. חישובים

בסוף 1945 הואג מהליך זה בעקבות כואו לפאריס שגל-נחום שדעף, הממונה מטעם ה'הגנה' על אירופה כולה. באפריל 1946 נחתם ההסכם בין שדעף לפולונסקי.¹⁰³ פול מונה למפקד ה'הגנה' בצרפת וצפון-אפריקה והמשיך להחזיק בתואר זה אף לאחר פירוק ה'הגנה' באירופה ביולי 1948.¹⁰⁴

קשה לטעם בקצרה את הישגי פעילות זו, שקיבלה תאוצה ככל הנראה מראשית 1947. נושא זה מצדיק מחקר מקיף לכשעצמו. מדובר באיטוף כספים ללא תקדים, בהעברה מחמתותיה של אלפי אנשים והעלאתם על סיפון ספינות ה'הגנה', במחנות אימונים בשפלה הפנימית צפונית למאריי, בויוף מסמכים ואף בהקמת מכללה ימית ומכללה לטיים.¹⁰⁵

פרשה אקסטרודוס מסמלת באופן מוחשי את ההצלחות שנרשמו הודות לאיחוד תכנית הפעולה הציונית בצרפת בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה.¹⁰⁶ הודות לשיילוב המאמצים הללו ניתן היה לנצל את המשחית המתחרתית במלואה. כאשר נוסע האקסטרודוס המתונו בפארי נמל פור-דה-בק נוצלו קשרים פוליטיים בכל הרמות. פרשה זו היא אכן ראיה לתמימות הדעים שנוצרה בין יהדות צרפת, כאשר החייצבה מאחורי העולים הכלי-לגליים, לבין דעת הקהל הצרפתית בכללותה.

סיכום

אין ספק שהצלחתיה של התנועה הציונית בצרפת קשורה קשר הדוק להתחלוקותה בסוף המלחמה. אולם הגורם העיקרי להצלחה הוא העובדה שהעניין שלמענו לחמה התנועה הציונית נתפס אזל הכול כמזוהה עם המיתוס של צרפת החדשה. הקבלה חיובית זו חודקה על ידי היתום האוהד של הסוציאליסטים והממכה הפעילה של הקומוניסטים בצרפת למאבק נגד האימפריאליזם הכרטיי בפלסטנינה.¹⁰⁷ אך אין להסיק מכך שחל שינוי משמעותי בתפיסת הזהות של יהודי צרפת.

הרשימי מלאים כשינויי שם, 1.5.1945, *La Terre Retrouvée*, 1.5.1945.
 29. בנושא הקמת הקרייז'ן ראה את טיטת האמנות השונות ב-D. Dossiers, *alpha 15* C.G.D., *alpha 15*. בקשר להקמתה מחדש של כ"ח - שחונתנה עוד בנואר 1943 בלונדון, ראה: ארכיון משרד החוץ הצרפתי, מלחמת 1939-1945, לונדון, פרד 207. ועד ועני של כ"ח הוקם באפריל 1943.
 30. ויינברג (לעיל, הערה 24) עמ' 46-47; ראה גם את אמנת הקמת ה-COJASOR והדרי"ה התקציבי והגורלי לשנת 1945, *Epsilon*, *alpha 15*, C.G.D., *alpha 15*.
 31. תורכ אמר גם לגבי הקמת הקרן המצוייאלית היהודית המאוחדת (*Fonds Social Juif Unifié*) ב-1949. על הקרן בפרט והתפתחותה המאוחדת יותר של הקהילה היהודית בצרפת ככלל, ראה א. גרייטלסאנר ופ. סלצברג, תמוצות ישראל, ד' (דצמבר 1978), עמ' 9-131.
 32. שתי הפגישות המקדמות הללו התקיימו ב-27 בדצמבר 1944 וב-12 בינואר 1945. ראה את זיכרון הדברים של הפגישות הללו ב-A.2, *alpha 15*, C.G.D., *alpha 15*.
 33. עיין על השלבים האחרונים של השיחות הללו ב-D. Dossiers, *alpha 15*.
 34. עד יולי 1945 קראו החברים שנסלחו לערי השורה מטעם ועד ההגנה הכללי לציין שני אירועים, פברואר 1934 ומרד ג'ורז' ורשה, C.G.D., *alpha 15*, *alpha 56*.
 35. השאלונים הללו הוענו לועד לאחדות והגנת היהודים (CUD) בסתיו 1944. ראה: שניתנו, C.G.D., *alpha 1*.
 36. ראה דוגמאות לנימוק זה ב-*Occupation sous l'Occupation*, *alpha 1*, C.G.D., *alpha 1*.
 37. בנוגע לחשיבות פתי גרייז', ראה: יעני פריעט, *Hillemme, 1940-1944*, Paris 1950, pp. 157, 237. *La Terre Retrouvée*, 1.12.1944.
 38. כך גם לגבי הוויכוח על זכות הראשונים כמאן עם המתחרות בין ותיקי הצבא היהודי לפדרציה. ראה: *La Nouvelle Renaissance*, 25.4.1946; *Quand Mème*, 15.4.1946.
 39. לדוגמה, טאמר המערכת של קמחי ברחוב: *O. Gantly, Renaissance*, 22.12.1944.
 40. *La Terre Retrouvée*, 25.7.1947. כן פורסמה קריאה לצרפת הלחמה ולמתוות להשגעת את קולן בפגישת אקסטרנט.
 41. ארכיון משרד החוץ הצרפתי (פאריס), חטיבה כללית, הוועדה לבחינת מצב היהודים, אפריל-מאי 1945.
 42. לאון מייס הצהיר, במהלך הפגנה ציונית שאורגנה ב-15 במאי 1945 בריד הציונים הכלליים, את הדברים האלה: אין אנו נקטים עוד את הצניעות המעושה אשר מנעה מאתנו בעבר להתייחס לבעיה הציונית. ניהלנו מנעים עם הממשלה הזמנית של

15. D. Bensimon & S. Della Pergola, *La population juive en France: 1984*, Paris 1984, p. 35. באותה תקופה חיו 120,000 נספים. אגם הכיבוש המזרחי שנועד בריד סי קולספלד הלאה שמשמר זה היה מוגזם, אך כיוון שהיה המשמר שדובר עליו בעת השחרור הוא נחשב כחודעת אנשי התקופה.
 16. מושב המסתודות הציונית בצרפת הועבר מליון לפאריס ב-26 בספטמבר 1944. יי פישר להנהלת הציונית, 19.10.1944, אצ"מ Z. 4/10.300.
 17. לדוגמה, SERE - שירות פינני ואיסוף חילדים, בראשות לוסאן לורלין.
 18. ראה חוזר מס' 4 של ועד ההגנה הכללי מה-6 באוקטובר 1944, *alpha 5*, C.G.D., *alpha 5*.
 19. בתאריך 14 במאי 1945 רשם ד' ברוגוריון ביקועתאה זכרי וזשורוז באזוני, ולפיהם 30,000 אנשים בפאריס, בתוכם 7000 ילדים, היו נתמכי טעו. וזו גם מספר היהודים שנברשם במפעלי הסיעה היהודיים ב-1 בדצמבר 1944, על פי מ' יורבלום, אצ"מ Z. 4/10.300.
 20. רוטו (לעיל, הערה 6), עמ' 29.
 21. שר הפנים א. דפרה נדרש להזכיר את הוראות טעיו זה כחוזר ששלח למשלים ב-6 בדצמבר 1946 ובו הוא דורש מהם להשמיר את כל המסמכים הנוגעים ליישום אגנעי אגליה שנקטו בתקופת הכיבוש נגד היהודים. נראה כי דרישה זו לא סולאה לאלתר, שכן בדצמבר 1947 נשלחו מחדש הנוחיות באותו נושא ארכיון משה משטרת פאריס, BAV1813.
 22. *Jews in Liberated Europe, Survey of Conditions and Prospects of Rehabilitation*, ד"ר מטעם ה-American Jewish Conference, ללא תאריך.
 23. כאשר הדורש היה דו ולריי שגר בדוריות לא היה חלופות דויר, לא ניתן היה להוציא מהדריה. *Z. Szajkowski, Analytical Franco-Jewish Gazetteer, 1939-1945*, New York 1966, p. 110.
 24. D. Weinberg, 'The French Jewish Community after World War II: The Struggle for Survival and Self-Definition', *Forum*, 45 (1982), p. 46.
 25. חלק פורקו בדצמבר 1944, אך ארגונים חדשים קמו במקומם, בשנות אחרים, נתן לטעוא את רשימת הארגונים הללו אצל שייקובסקי (לעיל, הערה 23), עמ' 108.
 26. עיין בתוכניות המתארות אודות מהתקיימת הללו התקדמות מלל לאוכלוסייה להתקומם, *alpha 3*, C.G.D., *alpha 3*. *alpha 3*, C.G.D., *alpha 3*. פעולות אנטישמיות אלו הן הנשא התיקני בתחומה שהתנהלה באפריל-מאי 1945 בין ועד האחדות בפאריס לועדים המקומיים, *alpha 1*, C.G.D., *alpha 1*.
 27. יי פישר לא, גרנובסקי, 13 באוקטובר 1944, אצ"מ Z. 4/10.300.
 28. במאמר מערכת חתח הכותרת 'Déclaration' (הידרדרות) מגלה יי פישר שעמודי היתון

- הרשימה את 15,000 הילדים שנותרו במשמורת נוצריות. ש"ר קאפל, בשיירות ירחות צרפת וצפון-מערב, תל-אביב 1981, עמ' 106.
52. *La Terre Retrouvée*, 5.6.1945
53. פייר מנדוס-פראנס למסילי (Massigli) ב-6 ביוני 1944, ארכיון משרד החוץ הצרפתי (פאריס), מלחמת 1939-1945, אלג'ירי, כרך 1037/88, ובו: מסילי, 22 באוגוסט 1944, כרך 1037, 212.
54. מרק ירכבלום, 2 במאי 1945, אצ"מ Z 4/10.300, בנרשא זה ראה גם דת (קלוגר) ווד (שאלתיאל) לטרכות היהודית, 11 ביוני 1945, אצ"מ Z 26/1308.
55. J. P. Nahhan, *La Terre Retrouvée*, 1.4.1948
56. ראה את המאמר המוכר מאת זאנאן; יוני, *Liberation*, 'La guerre des enfants', 12-3.D.
57. *La Terre Retrouvée*, 15.1.1946 et 1.2.1946
58. על ה-OSE ראו: La Terre Retrouvée, 15.11.1947
59. שם, ה-OSE ריכז בתוכו את מחלקת הילדים של יצ"ג, הקונגרס היהודי העולמי, עליית הנוער, 'המורחה', 750 ילדים שבנו בתאריך זה ב-14 מסדות: 2000 ילדים נמסרו למשפחות.
60. בהצעת ההחלטה נאמו: 'הנוער המרכזי לילדים אינו מתיימר בשום פנים ואתו להתחרות עם ארגון ה-OSE הגדול. המטרה היא לקדם חינוך חילוני, יהודי ומתקדם (באמצעות הקשר להיסטוריה, הערכים הממריים והפולקלוריים של קהילותנו ונמדת הצורך גם באמצעות הידישה)', I. Diamant, *thema 1*, Dossiers, יוני.
61. אב"ג, י"ג, 6 במאי 1945.
62. שאלתיאל לדובקין, פאריס, 19 במאי 1945, אצ"מ Z 26/1194
63. מכתב א' מינקובסקי לפל ב-29 בנובמבר 1944, ארכיון פולנסקי, 2-11bis, נ: ראה גם את המאמר: 'La Terre Retrouvée', Enfants et adultes', E. Minkovski, 25.7.1945. במאמר זה הוא מציין: 'הילדים אינם שייכים לאלה אשר קיבלו באופן מני את ההשגחה עליהם. ראוי שהקהילה היהודית תגיע להסכמה לפיה הודמים השונים לא יחזרו על החוקים.'
64. *La Terre Retrouvée*, 15.11.1947
65. י. ישיב, 13 באוקטובר 1942, אצ"מ S 5/54
66. פורנסקי, לעיל, הערה 2.
67. אקדמיה דינמית ביותר לסגל, *La Terre Retrouvée*, 1.12.1945
68. M. Bernisohn, באוקטובר 1946, ה-EIF הקים את *La Terre Retrouvée*, 15.10.1947
69. כפי שתוארה בידי כ"גוריון בוננו, אב"ג, י"ג, 3 בנובמבר 1945. פותח מ-2000 מהודי צרפת על לישראל בין 1945 ל-1949. במסמך ורלה פרגולה (לעיל, הערה 15), עמ' 36.

- הרפורמליקה הצרפתית, שאף היא מעוניינת לנקוט מדיניות מוכנת בנושא ארץ-ישראל, 1945, *Quand Mène, Juillet*, השווייץ הללו באים גם ליי ביטוי במישורים אחרים. לדוגמה: לאן מיים הספיר בריאיון שנתן ל-*Liberté et Droits* בדצמבר 1946 שהוא נחוש בדעתו להפוך את בית הכנסת ממקום מפגש גר-אז למרכז קהילתי יהודי. צוטט אצל וינברג (לעיל, הערה 24), עמ' 51.
43. אם כי הם המשיכו להתנגד בחוקף לציונות מבחינה אידיאלוגית.
44. בנושא זה ראה בעיקר את הקשיים שבהם נתקל ה-UNTS. בעל הנשייה הקוממוניסט כאשר ניסה להתקבל ליועץ המגלה וההגנה של הנוער היהודי (נ-*CAD*).
45. בקיץ 1945 הציעו הציונים-הבלגיים לפקס את כל הקבוצות האידיאולוגיות הציוניות. על הצעה זו החליטו בינואר 1945 בקונגרס האומי של ארגונים אשר נקרא 'המסחריות הציונית של צרפת', ובר אשר צירף-להלכה רב ע' ירכלום וכל חברי פועלי-ציון-התאחדות הונגרו בחוקף להצעה זו שראה כאנטי-דמוקרטית. ראה הצהרת הנוער המרכזי של פועלי-ציון-התאחדות מה-12 ביולי 1945, אצ"מ Z 4/10.300.
46. מכתבים רבים מעידים על היחסים העכורים ששררו עם הפדרציה. לדוגמה, מכתבו של קרוסטיין (מסולונוסין) לפול ב'פצ בנובמבר 1944, במאריס, ארכיון פולנסקי D-6-122, מכתב מה-18 בינואר 1945, מאת דיכואה מנדס (Mendes), המוכר הכלי של ה-SCDI ושל ה-SERE, לפול, ארכיון פולנסקי D-11bis-12; סידור להחמוג עם הפדרציה, 14 בפברואר 1945, ויכוח פולנסקי D-11bis-12; סידור להחמוג ה-SCDI מה-14 בפברואר 1945, ארכיון פולנסקי D-11-V/6.
47. ארכיון פולנסקי D-11-V/15, דו"ח של קונגרס ה-AMS מה-10 עד ה-14 במאריס 1944. לאח (וינטרואב) אישרה בנובמבר 1944 שתנועות רבות פועלות באופן עצמאי ועל-פי הודאות מפלגות או מרכזן בארץ-ישראל. מכתב לחברי השופט-הצעיר מה-28 בנובמבר 1944, ארכיון מורשת (גבעת תביבה).
48. ארכיון המכון למורשת כ"גוריון, קריית שדה בוקר [להלן: אב"ג], ינון כ"גוריון [להלן: יב"ג] 14 במאי 1945.
49. *La Terre Retrouvée*, 1.4.1945
50. אב"ג, י"ג, 14 במאי 1945.
51. ב-15 במאי 1945 רשם ד' כ"גוריון ביומו שה-OSE (ארגון חסיד ילדים) מפעל ב-1500 ילדים (מתוכם 700 בבתי הילדים שבחסותם) ה-SERE מפעל ב-700 ילדים (מתוכם 400 בבתי הילדים שבחסותם) יצ"ג מפעל ב-500-600 ילדים. הצופים-היהודים של צרפת מטפלים ב-200 ילדים, הקומוניסטים ב-400 ילדים והכונו ב-60 ילדים. מחצית מכלל הילדים הללו נמצאו אצל נוצרים. לובליו אמר לכו"גוריון בפגישה שקיימו באותו יום שה-OSE מונע את שליחת הילדים לארץ-ישראל. ש"ר קאפל מסתמך על המספר שקיבלה לורה מרגוליס, אשר ריכזה באותה עת את עבודת הסיוע עבור הג'וינט, ומציין ש-5000 יחומים חולקו בין 80 בתי ילדים ואלהם יש

86. שם, 1 בפברואר 1947.
87. שם, 15 בינוי 1947.
88. לור (לעיל, הערה 83), עמ' 144-146.
89. בנושא הל"ה הצרפתית לפני ארץ-ישראל חופשת כעת ההצבעה על החלוקה, בנושא עמדת הל"ה הצרפתית לפני ארץ-ישראל חופשת כעת ההצבעה על החלוקה, ראה: *La Terre Retrouvée*, 1.11.1947.
91. לגבי מטרות הצבא היהודי, ראה את סיפורו של לוחם במחתרת הצבא היהודי, Archives du Centre de Documentation Juive Contemporaine, Paris (CDJC), XI-36 s.d.
92. ראה את הצעת התסכם שנוסחה בליון בידי לי לובלין, ש"ד קאפל וזאק לורנס, לפני נסייעתם הצעירה ללונדון, ואשר נמסרה לי בידי לורנס.
93. תק תקורה פרשה זו *Justice Militaire, Meaux*, Paris 1947, pp. 115-123. פרשה זו תוארה גם בידי שני עדים: *J. Lazarus, Juifs*, Paris 1947, pp. 162-150. בריחת חלק מקבוצה זו מקורונת הרכבת שהוחללו ירושלים 1981, עמ' 150-162. בריחת חלק מקבוצה זו מקורונת הרכבת שהוחללו להשמדה הייתה נחשא לדולו: *Le dernier wagon*, Paris 1981.
94. ראה את הדיווח של אליהו דובקין לפני הנחלת הטכנות היהודית כ"2 בספטמבר 1941, אב"ג.
95. ראה את מכתבו של פירו (פייר לב) לפול 25 באוגוסט 1944, ארכיון פולנסקי D-6-VII/5.
96. מכתב מאת פול לאלכסנדר קובקסקי מה"2 באוקטובר 1944, ארכיון פולנסקי D-11bis-1/24.
97. המתאדות זו הוקמה כ"10 בנובמבר 1944, ארכיון פולנסקי, D-2/33. לגבי תקנות החברה ראה שם, D-2/35.
98. תעתיק נאום זה נמסר לי על ידי לויטאן לובלין.
99. לאחר משא ומתן ארוך עם הרשויות הבריטיות, עיין: *PRO, FO 371/42885 passim*.
100. שאלתהאל לדובקין, 19 במארס 1945, אב"ג, S 26/1194.
101. ראה אב"ג, יב"ג, 6 באוקטובר, וראה גם שם, 18 במאי, 10 באוקטובר 1945.
102. כל אחד מהלוחין על חוסר היעילות או חוסר ההכנה מצד האחרים, ראה אב"ג, יב"ג, 18 באוקטובר, 30 באוקטובר, 11 בנובמבר 1945 ועוד.
103. ראה: *Les Nouveaux Colliers*, 90: *Quvnt les portes de Sion*, A. Grynberg, (1987), p. 18.
104. ארכיון פולנסקי VIII/24-11bis.
105. ניתן למצוא מרכיבים מההיסטוריה רבת התיקף של החקופה, שטרם נכתבה בשלמותה, במקומות רבים אצל לור (לעיל, הערה 83) ואצל גרינברג (לעיל, הערה 103), עמ' 18-19: ראה גם הכינות האודות השני של ההנהגה, זיכרון הדברים של
70. אב"ג, יב"ג, 16 במאי 1945.
71. י פשר להנהלה הציונית, 19 באוקטובר 1944, אב"ג Z 4/10.300.
72. כ"Public Record Office ניתן למצוא מכתבים שנשלחו בידי משרד המושבות סוכן נובמבר 1940, שבהם כבר מוכעת ראה מהשיחות המתנהלות בין הרשויות הציוניות לצרפת החופשית, PRO, FO 371/24351.
73. על פעילות אלכר כהן בלונדון, ראה: *Blot, Albert Cohen*, Paris 1986, pp. 199-222; עיין גם על מגעיו עם המכנות היהודית, אב"ג Z 4/15167 ו-Z 4/10210 וכן בארכיון משרד החוץ הצרפתי (פאריס), מלחמת 1939-1945, לונדון, חלק 39, 207 אשר גם שם הוא מופיע בכמה מקומות.
74. ד' ב"גוריון ארגו כ"18 במאי 1945 מנישה ב"ן מ' ירבלים לבין דוד (שאלתהאל) ורוח (קלוגר) על"מלת לתאם את עבודתם, הוא מלת"כ"רומנו: 'צנענינים פולטיים יש להיות כמעט חממדי עם ירבלים', אב"ג, יב"ג, 18 במאי 1945.
75. ראה את נאומי של רניאל מאיר באספה פועל"ציון שהתקיימה כ"1 במארס 1945, ארכיון פולנסקי D-3/28.
76. ראה את הדין ותשובו של המנישה בין ד' ב"גוריון לזורדי בינו ביב"ג, 10 בנובמבר 1945, הדי"ה שנתלה בידי מ' ירבלים לוייזמן, בנוגע לשיחות הפרטיות עם דהגול ב"6 באוקטובר 1945, במהלך סעודת ערב שערך דהגול עבור באר ועודת אנטרנציונל האיגוד המקצועי העולמי, ראה אב"ג A 303/15, כמו גם *Points de Conversation*, אב"ג A 303/17.
77. J. Moch, *Confessions*, Paris 1952, p. 265. הסופר והמניסר האנטרס הקיצוני הללו מהווים את ניצני המוציא"לם האמיתי.
78. ד"ר מאת מרק ירבלים להנהלה הציונית, 3 במאי 1945, אב"ג Z 4/10.300.
79. *La Terre Retrouvée*, 15.2.1946.
80. שם, 1 באפריל 1947.
81. כותר דוגמה, המשלחת היהודית שהתקבלה על ידי הנשיא ונסן אורייל בנובמבר 1947 כללה את א' בלימל (אחוד ציוני-צרפתי), רנה קאסן (כ"יית), לאון מייס (קרייף) מ' ירבלים (הפדרציה הציונית של צרפת), 1.11.1947, אב"ג, *La Terre Retrouvée*, 1945.
82. אב"ג, יב"ג, 17 באוקטובר 1945.
83. D. Lazar, *L'opinion française et la naissance de l'Etat d'Israel, 1945-1949*, Paris 1972.
84. ראוי לציין במיוחד את סדרת המאמרים מאת לאון כהן נגד הבריטים ונגד כווין שפרסמו ביולי-אוגוסט 1946 ב"Le Populaire". ראה ניתוח המאמרים הללו במאמרו של ד' לור, 'צרפת וישראל, ראשיתם של יחסים', מדינה וממשל, 2-1 (1971-1973), עמ' 95.
85. *La Terre Retrouvée*, 15.1.1946 et 1.2.1946.

חלק ב

יהודי צרפת ומדינת ישראל

המפגש שנוערך בין ה-5 ל-8 בנובמבר 1947, תיקי פונוסקי D. 11bis-VII/1
106. בנושא אקסודוס ראה את ספרו של J. Derogy. *La loi du retour, la secrete et של*
veritable histoire de l'Exodus. Paris 1969

מצרפתית: בתיה סוקולצקי

1111 - 521741
Alde

יהדות צרפת, הציננות ומדינת ישראל

עורכים:
בנימין פינקוס
דוריס בנסימון

המרכז למורשת בודגוריון • קריית שדה בוקר
אוניברסיטת בודגוריון בנגב
המכון הלאומי לשפות ולתרבויות המזרח (אינלקיז), פאריס

תוכן העניינים

1 פתח דבר

חלק א: מראשית הציונות בצרפת עד לתקומת מדינת ישראל

1 חובבי ציון בצרפת (1884-1898):

בין עלייה לחיקולטות

5 השלכותיו של הקונגרס הציוני בפאול (1897):

20 התגובות הצרפתיות לציונות בראשית דרכה

34 הדרכים הצרפתיות, ארץ-ישראל והציונות

(המאה ה-19 וראשית המאה ה-20)

60 השפעתם של אהרון אהרונסון ואבשלום פיינברג על הוגי הדעות והמלומדים הצרפתים

1890-1920

74 התנועה הציונית בצרפת בין שתי פלחמות העולם

85 אלבר קהן: העם היהודי והציונות כחייו וביצירתו

101 תגובתם של יהודי צרפת-למאורעות-הרפיס בארץ-ישראל ולמלחמת ששת הימים: השוואה

108 היידי הפאריסיאי: היחסים הפוליטיים והאישיים בין ז'ורז' בלוגוריון לבין מרק ירבולום

120 תמורות במחשבה הציונית בצרפת בימי הכיבוש הנרמני

125 הציונות בצרפת בתקופת מלחמת העולם השנייה: התפתחויות מסויכות והשפעות איליאולוגיות

144 בקרשת מלחמת העולם השנייה: הציונות בצרפת בשנים 1944-1947

חלק ב: יהודי צרפת ומדינת ישראל

169 יהדות צרפת הוותיקה לנוכח תקומת מדינת ישראל

178 הקשר המוציאילאטי: סוציאליסטים צרפתים והמפלגה הסוציאליסטית הצרפתית - יחסם לציונות ערב הקמת המדינה

198 ז'ורז' בלוגוריון, צרפת ויהודי צרפת

214 הדיס והגובות למבצע קודש בקרב יהודי צרפת בנימין פינקוס

DS
135
F8343
1992

יפ"ח

אגודת הספרות העברית

עריכה לשונית: חוה רומן

© 1992

כל הזכויות שמורות

המרכז למודרנה בג'ורדן

אוניברסיטת בג'ורדן בנגב, חשני'צ

סדר-צילום: קריית שדה בוקר

טלסל גרפיסקס, תל-אביב

הוסק על-ידי מוסד ביאליק עבוד המרכז למורשת בג'ורדן

3